

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

DAVACI : TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

VEKİLLERİ :

DAVALI : ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

VEKİLİ :

MÜDAHİL (Davalı) : 1- ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

VEKİLİ :

MÜDAHİL (Davalı) : 2- ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

VEKİLİ :

DAVANIN ÖZETİ : Davacı meslek odası tarafından; Eskişehir ili, Tepebaşı ilçesi, Kozlublubel, Beyazaltın, Kızılcaören, Ağapınar ve Gündüzler mevkiilerinde Elektrik Üretim A.Ş. tarafından kurulması planlanan "Alpu Termik Santrali ve bu santrale kömür sağlayacak olan rezerv alandaki yeraltı maden işletmesi ile Kül Düzenli Depolama Tesisi Projesi" ile ilgili olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişiklik Bakanlığı (Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından verilen 06/03/2018 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının; kamu yararına ve bilimsel gereklerle aykırı olduğu, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olmaları sebebiyle bu davayı açmakta ehliyetli oldukları, nihai ÇED raporu hazırlanmasında görev alan personel tablosundan özel formata aykırı olarak görevlendirme yapıldığının anlaşıldığı, zira hazırlık sürecinde hidrojeoloji, ziraat ve harita mühendisinin bulunmadığı, bu hâliyle raporun idare tarafından iade edilmesi gerekirken iade edilmeyerek onaylandığı, projenin etkilerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi gerekmesine rağmen farklı ÇED süreçlerinin işletildiği, ÇED raporu ile nihai ÇED raporu arasında çelişkili ifadeler bulunduğu, madenin hangi kömür ocağından çıkarılacağına ilişkin belirsizlik olduğu, mevzuata aykırılık nedeniyle sürecin derhal sonlandırılması gerekirken devamına yönelik işlemler tesis edildiği, Yüksek Planlama Kurulunun, iktisadi devlet teşekkülü olan Türkiye Kömür İşletmeleri bünyesinde olan bir sahayı, başka bir iktisadi devlet teşekkülü olan Elektrik Üretim A.Ş.'ye devrine ilişkin herhangi bir yetkisinin bulunmadığı, geçerliliği konusunda ihtilaf bulunan İl Toprak Koruma Kurulunun 02/01/2018 tarihli kararının ÇED raporuna esas alındığı, Büyükova Koruma Alanı olan Alpu Ovası'nın amacı dışında kullanımına ilişkin kamu yararı kararı alınmadığı, enerji üretim alanı sınırlarının plana aktarılması gerektiği, dava konusu yere ilişkin nazım imar planı yapılması gerekirken henüz yapılmamış olduğu, proje kapsamında madencilik faaliyeti yapılacak alanın arkeolojik sit alanı sınırları içerisinde kaldığı, çalışmalar sırasında bu alanlara zarar verileceği, kül, atık kimyasallar ve dumanın toprağı nasıl etkileyeceği konusunda inceleme yapılmadığı, Beyazaltın Köyünde toplulaştırma projesi yapıldığı fakat santralin bu yerlere vereceği zarardan söz edilmediği, bölgedeki hayvancılık faaliyetlerinin zarar göreceği, santralde tonlarca atık su oluşacağı, oluşan bu suyun çevreye zarar vereceği, dava konusu yerde bulunan DSİ'ye ait sulama projesine ilişkin yeterli bir açıklama yapılmadığı, kül depolama

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

sahasının lületaşı ocaklarının üzerine denk geldiği, dolayısıyla dünya mirası niteliğindeki lületaşı rezervlerinin zarar göreceği, madencilik yapılan alanlarda susuzlaştırma yapılacağından bahsedildiği, dolayısıyla bu durumun bölgedeki sulu tarımı etkilemesinin kaçınılmaz olduğu, sahanın kuzeybatısında aktif fay hatlarının yer aldığı, fakat raporda bu konuda yeterli bir inceleme yapılmadığı, termik santralin atık suyunun nereye deşarj edileceği konusunda bilgi verilmediği, elektrik üretimi sonrası iletim hatlarının yaratacağı çevresel etkilerin raporda değerlendirilmediği, tesisin bacasından ne miktarda zararlı gaz çıkacağına ilişkin bir inceleme yapılmadığı, Ekim ve Kasım 2017 dönemlerine ait yapılan hava kalitesi modellemesinin yetersiz olduğu, raporda toprak ve su kirliliğine ilişkin kümülatif bir değerlendirme yapılmadığı, ülkemizde enerji ihtiyacının bulunmadığı, aksine arz fazlasının olduğu, 2017 yılı itibariyle üretimin tüketimi rahatlıkla karşıladığı, projenin geri dönülemez çevresel yıkımlara ve insan sağlığı üzerinde onarılması imkânsız zararlara sebebiyet vereceği, dolayısıyla kamu yararı olmadığı, bu durumun hukuk devletinin tanımı ile bağdaşmayacağı ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ : Usul bakımından, davanın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına ve Elektrik Üretim A.Ş'ye ihbarının gerektiği; esas yönünden ise, proje ile ilgili ÇED süreci için özel bir komisyon oluşturulduğu, komisyonun inceleme ve değerlendirmelerini yaparak tutanak altına aldığı, süreçle ilgili yöre halkının bilgilendirildiği, raporu hazırlayanlar arasında ziraat mühendisinin bulunduğu, elektronik imzaya sahip harita mühendisinin bulunmadığı, hidrojeoloji mühendisi yerine ise jeoloji mühendisinin görevlendirildiği, enerji iletim hattının bu raporun kapsamına alınmadığı, termik santralde ham madde olarak kullanılacak kömürün Alpu-B sektörü rezerv alanından çıkarılacağı, bu sahada kapalı işletme usulü ile çalışılacağı, projeye ilgili Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun herhangi bir olumsuz görüşünün bulunmadığı, sadece bölgede bir adet arkeolojik alanın bulunduğu, onun dışında herhangi bir kültür varlığına rastlanmadığının belirtildiği, söz konusu tescilli bölgeye zarar verilmeden çalışılacağı, proje alanına ilişkin 14/08/2017 tarih ve 1940 sayılı Bakan Oluru ile kamu yararı kararının alındığı, bölgedeki tarım arazileriyle ilgili olarak Eskişehir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından tarım dışı amaçla kullanıma ilişkin olumlu karar verildiği, santralde Ultra Süper Kritik yakma teknolojisinin kullanılacağı, baca gazında uçucu külleri tutmak için elektrostatik filtre kullanılacağı, sürekli emisyon ölçümlerinin yapılacağı, bölgenin genelde geçirimsiz toprak yapısına sahip olduğu, proje sahasında ömrünü tamamlamış veya üretimi devam eden lületaşı ocaklarının bulunduğu, çalışma sırasında bu taşlara rastlanması halinde muhafaza edilip ilgili yerlere teslim edileceği, gerekmesi halinde susuzlaştırma yapılarak kömür üretiminin yapılacağı, drene edilen suyun gerekli izinler alınarak tarım alanlarında kullanılacağı, bölgede yedi adet yeraltı suyu sulama kooperatifinin bulunduğu, bu tesislere ait yatırım bedellerinin ilgili yerlere ödeneceği, proje sahasına denk gelen fay hatları için ilgili Yönetmelik hükümlerine riayet edileceği, santralde soğutma sistemi olarak ıslak tip doğal çekişli sistemin kullanılacağı, santrale gerekli suyun Gökçekaya Hidroelektrik Santralinden temin edileceği, su kaynakları için DSİ 3. Bölge Müdürlüğünden gerekli izinlerin alınacağı, atık suların gerekli filtrelerden geçirildikten sonra Porsuk Çayına aktarılacağı, ÇED raporunun tam ve yeterli olduğu, mevzuata ve kamu yararına uygun olduğu belirtilerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

MÜDAHİLLERİN BEYAN ÖZETİ : Dava konusu projeye yerli kaynaklara dayalı elektrik üretimi artırılarak dışa bağımlılığın azaltılmasının hedeflendiği, bu çerçevede yeniden yapılanma sürecinin başlatıldığı, çevresel etkilerin azami oranda dikkate alınacağı, kurulacak santralde dolaşımli akışkan yatak yakma teknolojisi ile süperkritik buhar kazanlı sistemin kullanılacağı, bu sistemin dünyaca kabul görmüş bacı gazı arıtmalı bir sistem olduğu, verimli üst örtünün yok olmasının söz konusu olmadığı, nihai ÇED raporunun özel formata uygun olarak hazırlandığı, raporda bütüncül yaklaşımın tercih edildiği, ÇED raporunun ilk hâli ile nihai hâli arasında birtakım düzeltmeler yapıldığı, bu durumun bir çelişki teşkil etmeyeceği, bölgede santral için alternatif bir alanın bulunmadığı, tarım alanlarının amaç

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

dışı kullanımı için yetkili kurullardan gerekli izinlerin alındığı, santralde kullanılacak suyun atık su arıtma işlemlerinden sonra çeşitli işlemlerde değerlendirileceği, büyük çapta bir yeraltı suyu kullanımının olmayacağı, çalışmalar sırasında lüle taşı rezervi bulunması halinde çıkartılıp yetki kurumlara teslim edileceği, kömür tüketimli termik santrallerin dünyanın birçok ülkesinde hala kabul gördüğü ve aktif bir şekilde kullanıldığı, işletim sürecinde emisyon değerleri ile hava kalitesinin online olarak Bakanlık tarafından izlenmesi suretiyle canlı/ cansız tüm varlıkların korunmasının amaçlandığı, santralden çıkacak atık suyun bir kısmının bölgedeki seralarda ve hayvancılık faaliyetlerinde kullanılacağı, ülkemizin enerjide dışa bağımlılığı düşünüldüğünde projede üstün kamu yararı olduğu hususunun anlaşılacağı belirtilerek davanın reddi gerektiği ifade edilmiştir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Eskişehir 1. İdare Mahkemesince; 03/04/2019 gün ve saat 14:00'da yapılacağı taraflara önceden bildirilen duruşmaya, davacı TMMOB Yönetim Kurulu üyesi Baki Remzi Suiçmez, davacı vekili ile davalı idare davalı yanında müdahil Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü vekili Av. Esra Gökçe ve davalı yanında müdahil Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı vekili geldiği, usulüne göre söz verilip tarafların açıklamaları dinlendikten sonra duruşmaya son verildiği, 15/04/2019 tarihli ara kararı ile Mahkememizin 2018/265 ve 2018/494 esas sayılı dosyalarında verilecek kararın işbu davada bekletici mesele yapıldığı, Mahkememizin mezkur dosyalarında esas hakkında karar verilen 03/10/2022 tarihinde ise yapılan ara kararı ile işbu dosya kapsamında alınan 28/12/2018 havale tarihli bilirkişi raporuna taraflarca yapılan itirazların teknik yönden değerlendirilmesi gerektiği kanaatiyle bilirkişilerden ek rapor alınmasının kararlaştırıldığı, bilahare mezkur karar uyarınca hazırlanıp 16/03/2023 tarihinde sunulan bilirkişi ek raporunun tebliğ edilip tarafların itirazlarının alındığı görülmekle dava dosyası incelendi ve işin gereği görüldü:

Dava; Eskişehir ili, Tepebaşı ilçesi, Kozlubel, Beyazaltın, Kızılcaören, Ağapınar ve Gündüzler mevkiilerinde Elektrik Üretim A.Ş. tarafından kurulması planlanan "Alpu Termik Santrali ve bu santrale kömür sağlayacak olan rezerv alandaki yeraltı maden işletmesi ile Kül Düzenli Depolama Tesisi Projesi" ile ilgili olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişiklik Bakanlığı (Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından verilen 06/03/2018 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının iptali istemine ilişkindir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 2. maddesinde, "Bu Kanunda geçen terimlerden; Çevresel etki değerlendirilmesi: Gerçekleştirilmesi plânlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları, Proje tanıtım dosyası: Gerçekleşmesi plânlanan projenin yerini, özelliklerini, olası olumsuz etkilerini ve öngörülen önlemleri içeren, projeyi genel boyutları ile tanıtan bilgi ve belgeleri içeren dosyayı, ifade eder." hükmüne; **10. maddesinde** ise, "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler. Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu Kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir Kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili onay, izin, teşvik, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez; proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

25/11/2014 tarih ve 29186 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ve dava konusu işlem tarihinde yürürlükte bulunan **Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin 4. maddesinde**, çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu hakkında Komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı olarak tanımlanmış; **6. maddesinde**, "(1) Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeleri için; ÇED Başvuru Dosyasını, ÇED Raporunu, Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşlara hazırlatmak, ilgili makama sunulmasını sağlamak ve proje kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. (2) Kamu kurum/kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilmesi sürecinde proje sahiplerinin veya Bakanlıkça yeterlik verilmiş kurum/kuruluşların isteyeceği konuya ilişkin her türlü bilgi, doküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler. (3) Bu Yönetmeliğe tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararı veya "Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadıkça bu projelerle ilgili teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez. Ancak bu durum söz konusu teşvik, onay, izin ve ruhsat süreçlerine başvurulmasına engel teşkil etmez. (4) Bu Yönetmelik hükümlerine göre karar tesis edilmeden önce, projenin gerçekleştirilmesinin mevzuat bakımından uygun olmadığını tespiti halinde, aşamasına bakılmaksızın süreç sonlandırılır." kuralına yer verilmiş; **7. maddesinde**, "(1) Bu Yönetmeliğin; a) Ek-1 listesinde yer alan projelere, b) "ÇED Gereklidir" kararı verilen projelere, c) Kapsam dışı değerlendirilen projelere ilişkin kapasite artırımı ve/veya genişletilmesinin planlanması halinde, mevcut proje kapasitesi ve kapasite artışları toplamı ile birlikte projenin yeni kapasitesi ek-1 listesinde belirtilen eşik değer veya üzerinde olan projelere, ÇED Raporu hazırlanması zorunludur." kuralı düzenlenmiştir.

Anılan Yönetmeliğin **Ek-3 kısmında**, "Bölüm I: Projenin tanımı ve özellikleri: a) Proje konusu yatırımın tanımı, özellikleri, ömrü, hizmet maksatları, önem ve gerekliliği, b) Projenin yer ve teknoloji alternatifleri, proje için seçilen yerin koordinatları Bölüm II: Proje Yeri ve Etki Alanının Mevcut Çevresel Özellikleri: Proje alanının ve önerilen proje nedeniyle etkilenmesi muhtemel olan çevrenin; nüfus, fauna, flora, jeolojik ve hidrojeolojik özellikler, doğal afet durumu, toprak, su, hava, atmosferik koşullar, iklimsel faktörler, mülkiyet durumu, kültür varlığı ve sit özellikleri, peyzaj özellikleri, arazi kullanım durumu, hassasiyet derecesi (Ek-5'deki Duyarlı Yörelere Listesi de dikkate alınarak) benzeri özellikleri Bölüm III: Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler: Projenin; a) Çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, kirleticilerin miktarı, alıcı ortama etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, b) Sera gazı emisyon miktarının belirlenmesi ve emisyonların azaltılması için alınacak önlemler, c) Projenin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler, ç) İzleme Planı (inşaat dönemi), Bölüm IV: Halkın Katılımı: a) Projeden etkilenmesi muhtemel ilgili halkın belirlenmesi ve halkın görüşlerinin çevresel etki değerlendirmesi çalışmasına yansıtılması için önerilen yöntemler, b) Görüşlerine başvurulması öngörülen diğer taraflar, Notlar ve Kaynaklar; Ekler: Çevresel Etki Değerlendirmesi Başvuru Dosyası hazırlanmasında kullanılan bilgi ve belgeler ile raporda kullanılan tekniklerden rapor metninde sunulamayan belgeler, Proje için seçilen yerin koordinatları, Proje için belirlenen yer ve alternatiflerinin varsa; çevre düzeni, nazım, uygulama imar planı, vaziyet planı veya plan değişikliği teklifleri, Proje ile ilgili olarak daha önceden ilgili kurumlardan alınmış belgeler" hükümlerine yer verilerek çevresel etki değerlendirmesi genel formatının ihtiva etmesi gereken hususlar belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen hükümler uyarınca; çevresel etki değerlendirmesi ile gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlendiği, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

irdelendiği, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin değerlendirildiği, ayrıca projelerin uygulanmasının izlendiği ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaların belirlendiği bir süreç öngörülmüş olup, Yönetmelik kapsamında yer alan bir faaliyet nedeniyle hazırlanacak ÇED raporunda özel format uyarınca, projenin gerçekleştirileceği yer ile alternatif alanlar belirlenerek projenin hizmet amacı, önem ve gerekliliği kapsamında yerin ve etki alanının çevresel özelliklerinin, çevresel etkilerinin ve alınacak önlemlerin tartışılması, faaliyet yerinin belirlenmesinde ise, faaliyetin büyüklüğü, amacı ulaşım, iklim, toprağın ve çevrenin özellikleri, olası etkiler ve etkilerin azami giderilme olanakları gibi unsurların etkili olması, bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir çevre dengesinin sağlanması yolunda belirtilen nitelikteki bir faaliyete en uygun yerin seçilmesi esastır.

Dava dosyasının incelenmesinden; Elektrik Üretim A.Ş. tarafından Şirketi tarafından, Eskişehir ili, Tepebaşı ilçesi, Kozlubel, Beyazaltın, Kızılcaören, Ağapınar ve Gündüzler mevkiilerinde kurulması planlanan Alpu Termik Santrali ve bu santrale kömür sağlayacak olan rezerv alandaki yeraltı maden işletmesi ile Kül Düzenli Depolama Tesisi projesi için ilgili mevzuatı uyarınca çevresel etki değerlendirme sürecinin başlatıldığı, bu kapsamda Bakanlık tarafından ÇED raporu özel formatının hazırlandığı ve İnceleme ve Değerlendirme Komisyonunun kurulduğu, 27/09/2017 tarihinde halkın katılımı toplantısının, 07/02/2018 tarihinde ise 1. İnceleme ve Değerlendirme Komisyon toplantısının gerçekleştirildiği, bilahare ÇED raporunun nihai olarak kabul edildiği, son olarak halkın görüş ve önerilerinin alınması amacıyla nihai ÇED raporunun 10 gün süre ile görüşe açıldığı, söz konusu sürecin tamamlanmasından sonra da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından 06/03/2018 tarihinde ÇED olumlu kararının verildiği, anılan kararın iptali istemiyle bakılan açıldığı anlaşılmaktadır.

Çevresel etki değerlendirmesi; gerçekleştirilmesi planlanan projenin, çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesi, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin belirlenerek değerlendirilmesi amacıyla yapıldığından, ÇED sürecinde verilen kararların iptali istemiyle açılacak davalarda, yukarıda belirtilen Yönetmeliğin Ek III. maddesindeki unsurlar yönünden, ÇED kararlarının bir bütün olarak çevresel etkilerinin irdelenmesi gerekmektedir.

Uyuşmazlıkta; Mahkememizin 31/05/2018 tarihli ara kararı ile uyuşmazlığın çözümü için mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar verildiği ve söz konusu karar doğrultusunda yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi neticesinde hazırlanan 28/12/2018 havale tarihli bilirkişi raporunda, özetle, "Dava konusu Alpu Termik Santrali ve İşletmesi ile Kül Düzenli Depolama Tesisi Projesi kuruluş alanının 893 hektar olduğu ve bu sahanın ilin tarım arazisi varlığı içindeki payının ise % 0,16 olduğu tespit edilmiştir. İncelenen santral sahası içinde kalan tarım arazisi varlığından 5403 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gereken arazi miktarı 410,919 hektar olup, bunun ilin toplam tarım arazisi içindeki payı % 0,07 ve söz konusu sahanın I.-IV. yetenek sınıfı içinde bulunan arazi varlığı içindeki payı ise % 0,08 olarak bulunmuş olup, söz konusu santral sahasının kurulması halinde yitirilecek toplam arazi varlığının toplam tarım arazisi varlığı ile I.-IV. yetenek sınıfı içindeki payının oldukça düşük düzeyde kaldığı ve dava konusu faaliyetin neden olduğu arazi kaybının oldukça sınırlı düzeyde bulunduğu vurgulanması gerekir.

Projenin inşa edilmesi ile alanda halen kısmen bozulmuş olan tarımsal bütünlüğün iki mahallede daha da bozulacağı açık olmakla birlikte konunun kamu yararı ve toplum yararı yönlerinden ele alınmasına gereksinim olduğu açıktır.

İlde tarım arazisi varlığı ilin toplam yüzölçümünün % 67,39 gibi oldukça yüksek (ülke ortalamasının neredeyse iki katı kadar yüksek) bir oranına sahip bulunmaktadır. Toplam 452.170 dekar tarım arazisinin çoğunlukla yöreye adapte olmuş bütün tarım ürünlerinin ortalamasının üzerinde verim alınan mutlak ve sulu tarım arazilerinden oluştuğu ve tarımın ekonominin temelini teşkil ettiği bilinmektedir. İlin verimli arazi varlığının 3/4'ünde her yıl ekim yapılmakta ve ovanın ekseriyetinde sulu tarım yapılmaktadır. Taban suyu seviyesi yüksek olan Alpu Ovası, İç Anadolu Bölgesi'nin zengin

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

ovaları arasında yer almaktadır. Alpu yerleşiminin bitki örtüsü sulu ve kuru nitelikteki tarım topraklarından oluşmaktadır. Porsuk Çayı'nın kuzeyinde kalan bölgelerde kısmen sulanan tarım alanları bulunmakta olup, Porsuk Çayı'nın güneyinde tamamen kuru tarım üretimi yapılan tarla arazisi mevcuttur. Benzer şekilde dava konusu alan içerisinde mutlak tarım (kuru ve sulu) arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri önemli yer tutmakta olup, bölgenin ve ülkenin bitkisel üretimine önemli katkı yapılmaktadır. Dava konusu santralin kuruluş alanı, kömür sahası ve kül depolama alanı ilde tarım arazisi ve hane başına düşen arazi miktarında önemli bir değişime yol açmamaktadır. İlde hane başına düşen ortalama işletme arazisi genişliği yeterli olmakla birlikte, dava konusu santralin özellikle iki mahallede önemli ölçüde arazinin tarım dışına çıkmasına neden olacağı ve bu iki mahalleye yönelik gelir restorasyonu politikasının tespiti ve uygulanmasına gereksinim olacağı vurgulanmalıdır.

Proje Alanının Çevresel Etkiler Açısından Değerlendirilmesi

Santral sahası olarak belirlenen alan; Tepebaşı İlçe sınırları içinde yer almakta ve sahanın konumu yukarıda değerlendirilmiştir. Santral sahasına en yakın yerleşim merkezleri; kuş uçuşu 1.940 m mesafede Beyazaltın Mahallesi, 3.350 m mesafede Kozlubel Mahallesi ve yaklaşık 5.500 m mesafede Gündüzler Mahallesi'dir. Santral sahasına en yakın konut ise santral sahasının en yakın sınır noktasının kuzey batı istikametinde ve kuş uçuşu yaklaşık 1.600 m mesafede Beyazaltın Mahallesi içinde bulunmaktadır. Santral sahasının içinden isimsiz kuru dere geçmektedir. Santral sahasının güney istikametinde kuş uçuşu yaklaşık 10 km mesafeden Porsuk Çayı, 11 km mesafeden ise hızlı tren hattı geçmektedir. Santral sahasının kuzey sınırına bitişik olarak Alpu Yolu geçmektedir.

Sahanın doğu istikametinde ve bitişğinde Krom Zenginleştirme Tesisi bulunmaktadır. Yine santral sahasının kuzeybatı istikametinde ve bitişğinde ise Manyezit Fabrikası bulunmaktadır. Kül Düzenli Depolama Tesisi sahası sınırları içinde kullanılmış lületaşı ocakları yer almaktadır. Sahanın kuzeybatı istikametinde ve kuş uçuşu yaklaşık 1 km mesafede tavuk çiftlikleri yer almakta ve başta kül depolama alanı olmak üzere sahanın önemli bir kısmı da tarım dışı kullanıma ayrılmış araziden oluşmaktadır.

Kül Düzenli Depolama Tesis saha sınırına en yakın yerleşim yerleri; sahanın doğu istikametinde ve kuşuçuşu yaklaşık 338 m mesafede Kozlubel Mahallesi ve batı istikametinde ve kuşuçuşu yaklaşık 317 m mesafede Beyazaltın Mahallesi'dir. Sahaya kuşuçuşu yaklaşık 292 m mesafede ise Krom Tesisi bulunmaktadır. Tesis saha sınırı içinden kuru dere geçmektedir. Tesisin saha sınırına bitişik şekilde Alpu Yolu geçmektedir. Dava konusu proje için hazırlanan ÇED Raporu kapsamında gerek inşaat gerekse işletme sırasında oluşabilecek atıklar (hafriyat, kül, baca gazı emisyonları, atıksu vb), tanımlanan faaliyetlere bağlı olarak meydana gelebilecek çevresel etkiler ve bu etkilere karşı alınacak tedbirlere yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Söz konusu projenin gerek kapsamı gerekse uygulanmak istenen faaliyetin çevresel etkileri göz önüne alındığında dava konusu ÇED kapsamında yapılan çalışmaların bazı eksiklik ve/veya yanlışlıklar içerdiği görülmektedir. Bu anlamda söz konusu hususlar aşağıda sıralanmıştır:

•Dava konusu proje için seçilen bölge yöre ortalamasının üzerinde kuru ve sulu bitkisel üretimin yapıldığı tarım arazilerinde yer almakta olup, bu arazilerde gerçekleştirilecek olan kömür çıkarma ve kömürün kullanıldığı termik santral projesinin birbirinden ayrı bir faaliyet olarak düşünülmesi mümkün değildir. Dava konusu ÇED Raporunda "Rezerv Alanı ÇED Yönetmeliği kapsamı dışında yer almasına rağmen söz konusu ÇED Raporu'nda değerlendirmeye alınmıştır" denilmesine rağmen çevresel etkilerin değerlendirilmesinde "entegre proje" yaklaşımının kullanılmadığı görülmektedir. Özellikle kömür rezerv alanı ile termik santral arasındaki mesafe nedeniyle kömürün, isale kömür konveyör hattı ile taşınması söz konusu olacağından bu sistemin inşaatı, yine santral için gerekli soğutma suyunun getirileceği Gökçekaya Baraj Gölünden alınacak soğutma suyu için kurulması gereken isale hattı ve su deşarj hattı gibi birden fazla faaliyetin gerçekleşeceği bir alanda sadece Termik Santral işletim alanında ve kömür rezerv alanında yapılacak faaliyetlerin çevresel etkilerinin ele alınması Yönetmelikler açısından doğru olsa bile bilimsel açıdan doğru bir yaklaşım olamaz.

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

•Dava konusu ÇED Raporunda “Kül Düzenli Depolama Tesis Yeri” yer seçiminde 26.03.2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren (Değişik: 11.03.2015 tarih ve 29292 sayı) Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik hükümlerinin esas alındığı belirtilmektedir. Termik Santralden açığa çıkan küllerin taşıma mesafesini azaltmak, buna bağlı olarak nakliye süresini ve maliyeti azaltmak amacı ile de kül düzenli depolama tesisi sahası Enerji Üretim Alanı içerisinde olması tercih edilmiştir. Yine ÇED Raporunda belirtildiği gibi Kül Depolama Tesis yeri olarak seçilen yerin topografyasının depolamaya uygun olması, kömür sahası ve termik santral sahası için seçilen yere yakın olması etken faktör olmuştur (ÇED Rap.Ek- 2.6). Kül depolama sahası için bu şekilde bir değerlendirme külün oluşturacağı olumsuz etkileri gidermede doğru bir yaklaşım olarak kabul edilebilir. Ancak, kül depo alanı için hiçbir hidrolojik çalışma yapılmadan ve yeraltı suyu hareketi ve kalitesi belirlenmeden karar verilmesinin bilimsel açıdan yeterli olmayacağı da aşikardır.

•Proje kapsamında kullanılacak kömür madeni Alpu B Sektörü Rezerv sahası olarak belirlenmiştir. Bu alanın seçim gerekçesi diğer sektör sahaları ile kıyaslandığında üretime daha uygun yerde olması olarak açıklanmaktadır. Bu ifade de bilimsel ve teknik açıdan yetersizdir. B Sektörü rezerv alanının uygunluğunun hangi bilimsel parametrelere göre belirlendiği (kömür rezerv miktarı, kömür kalitesi, yeraltı suyu seviyesi vb.) ve 49 yıllık işletim sürecinde istenilen performansın elde edilememesi durumunda diğer rezerv alanlarının neden ve nasıl kullanılabilabileceği açıklanmalıdır.

•Yine, proje kapsamında Alpu-B Sektörü Rezerv Alanında galeri ağzlarında oluşacak olan pasa malzemesinin yer üstünde depolanmayacağı belirtilmektedir. Pasa malzeme oluşukça Kül Düzenli Depolama Tesis Lot-1 Lot-2 inşaatlarında ya da dolgu malzemesi olarak kullanılacaktır (ÇED Rap. Ek-3.8 Atık Yönetim Planı). Ancak bu uygulama şekli sadece inşaat döneminde olabilir, tesis tam anlamıyla işletmeye geçince pasa malzemesinin bu şekilde geçici depolanması mümkün olamaz. Bu nedenle işletme döneminde madenden çıkacak pasa malzemesinin geçici olarak nasıl ve nerede depolanacağı belirsizdir. Yine, söz konusu raporda “ÇED Olumlu Belgesi alındıktan sonra; kömür çıkarmak için açılacak galeri ağzlarından çıkacak pasa malzemesi KDDT dolgu amaçlı kullanılmadan önce Maden Atıkları Yönetmeliği Ek-4/B’ye göre sülfür (S-2) miktarına bakılacak ve pasanın asit üretme, dolayısı ile asit maden drenajı oluşturma potansiyeli araştırılacak, pasanın dolgu amacı ile kullanılabilirliğine analiz sonucuna göre karar verilecektir” denilmektedir. Ancak analiz sonuçları beklenirken çıkarılan pasanın nerede depolanacağı ilgili ÇED Raporunda gerekli açıklamalar yapılmamıştır.

•ÇED Raporunda kapsamında projeden kaynaklanacak atık miktarlarının hesaplanmasında (hava, su, kül, katı atık vb.) inşaat döneminde proje çerçevesinde yapılacak her türlü faaliyet (maden sahası+santral sahası+ konveyör taşıma sistemi+ su isale hattı+ deşarj hattı) ve ünitenin dahil edildiği entegre bir yaklaşım kullanılmadığı için oluşabilecek “kümülatif atık miktarları” tam olarak belirlenmemiştir.

•ÇED Raporunda Alpu Ovasının tarımsal ve yerleşim alanlarının su, toprak ve sediment özellikleri Kasım 2016 (Sonbahar?kurak sezon sonu), Şubat 2017 (Kış?yağışlı sezon) ve Mayıs (Bahar?yağışlı sezon sonu) olmak üzere üç farklı dönemde örnekleme ve analiz çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bu kapsamda kaynak belirlemeye yönelik olarak MTA tarafından sondaj çalışmaları yapılarak sahadaki kömür kaynak miktarları ve kalite ortalamaları belirlenmiştir (ÇED Rap. Ek-3.3). Yine, “Alpu Kömür Havzasının (A,B,C,D,E,F sektörleri) Hidrojeolojik Etüdü ve Karakterizasyonu” çalışmasının ile hidrojeolojik etüd yapılmıştır (ÇED Rap. Ek- 3.2). Bu çalışmalarla, proje sahasında yer alan sektörlerdeki kömür sınırları ve sahanın ruhsat sınırları dikkate alınarak ovanın kuzey, güney ve orta aksı boyunca yerleşim yerleri ve tarım alanlarından örneklemler gerçekleştirilerek çevresel arka plan kalite verileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, ovanın faaliyet alanı dışında kalan arka plan özelliklerini de belirlemek üzere bir kontrol bölgesi seçilmiştir. Proje sahası ve yakın çevresindeki toprak, su ve sediment ortamlarında gerçekleştirilen örneklemler ve bu örneklerin analizi sonucunda, söz konusu çevresel ortamlarda mevcut kalite üzerinde doğal arka plan konsantrasyonları dışında

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

antropojen kaynaklı bir baskınında olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan Temel Bileşen Analizi sonucunda toprak ortamında kaliteyi etkileyen unsurların % 49.8'lik bir kısmının toprağın doğal arka plan (minerolojik yapı) özellikleri haricindeki antropojenik etkiler (tarımsal faaliyetler, evsel atıksu deşarjları vb.) olduğu tespit edilmiştir (ÇED Rap. Sa 207-214).

•Yukarıda da özetlendiği üzere yapılan çalışmalar özellikle kömür rezerv alanları refere edecek kapsamda gerçekleştirilmiştir. Ancak, Termik Santral için belirlenen işletme alanı, proje alanında yer alan kül depolama, hafriyat geçici depolama, tehlikeli atık depolama alanlarının belirlenmesinde yer altı suyu ve toprak kalitesi açısından kapsamlı bir araştırma yapılmadan karar verildiği görülmektedir. Maden sahası ve yakın çevresinde toprak, su ve sediment ortamlarında gerçekleştirilen ÇED Raporunda verilen analiz sonuçlarından da görüldüğü gibi bölgedeki toprak alanlarında mevcut bir kirlilik söz konusudur (ÇED Rap. Sa. 212). Bu mevcut durum göz önüne alınmadan ve alanla ilgili kapsamlı hidrolojik çalışmalar yapılmadan söz konusu alanlarda bilimsel ve teknik açıdan uygun yöntemler kullanılsa bile proje kapsamında yapılacak tüm faaliyetler sonucunda çevresel kirlenmelerin önlenebileceği bilimsel ve gerçekçi bir yaklaşım olamaz. Bu açıdan bakıldığında hidrojeolojik çalışmaların sadece kömür rezerv alanlarında yapılmış olması, termik santral ve kül depolama alanını kapsayan tesis alanında yapılmamış olması bilimsel olarak doğru bir değerlendirmenin yapılmasını engeller özelliindedir. Aynı zamanda, gerek kömür rezerv alanı gerekse enerji üretim alanı için yeraltısuyu karakterizasyonunu ortaya koyacak kapsamlı her hangi bir çalışma yapılmamıştır.

•Termik santralin bacasından çıkacak olan atık ısının yayılım yönü ve etki mesafesi konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu kapsamda baca gazının rüzgar tüneline modellenmesi gerekir.

•Söz konusu ÇED Raporunda hava kalitesi için yapılan dağılım modellemesinde 2016 yılı meteorolojik verileri kullanılmıştır. Bu anlamda referans yılı olarak neden 2016 yılının seçildiği ve hangi yöntemle buna karar verildiği belirsizdir.

•Alpu Termik Santrali ve kül düzenli depolama tesisinde işletme aşamasında çalışan personel için gerekli içme-kullanma suyu ile proses ve soğutma amaçlı su kullanımı söz konusu olacaktır. Santralde soğutma sistemi ıslak tip doğal çekişli olacaktır. Islak Tip soğutma kulesindeki soğutma amaçlı su tüketimi kayıp miktarlar, buharlaşma ve katma (besleme) suyu dahil olmak üzere 1.800 m3/sa olacaktır. Tesiste proses amaçlı ham su kullanımı ise 106 m3/sa olacaktır. Konu ile ilgili olarak ÇED Raporunda "Termik santral için gerekli olan suyun Enerji Üretim Alanı olarak belirlenen alanın kuzeydoğu istikametinde ve santral sahasına kuş uçuşu yaklaşık 21 km mesafede olan Gökçekaya Hidroelektrik Santrali'nden DSİ İlgili Bölge Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak temin edilmesi planlanmaktadır. İsale Hattı Güzergahı Ek-4.1'de verilmektedir. ÇED Olumlu Belgesi alındıktan sonra; su temini ile ilgili hazırlanacak detay isale hattı projelerine ilişkin olarak DSİ 3.Bölge Müdürlüğü'nden uygunluk görüşü alınacaktır" denilmektedir. Ancak, bu su temini için gerekli onay alınamazsa veya istenilen miktarda su temin edilemezse veya bilimsel ve teknik anlamda su temini ile sıkıntı yaşanırsa su kaynağı için alternatif bir değerlendirmenin olmaması bir eksiklik olarak düşünülmektedir.

Proje Alanının Meteorolojik Verileri ve Hava Kalitesi Yönünden İncelenmesi:

Dava konusu ÇED Raporu ve Ekleri kapsamında verilen ve hava kalitesi modelleme çalışmalarında kullanılan her türlü meteorolojik veri, modelleme hesaplamaları ve yapılan kabuller için bilirkişi olarak yaptığımız bilimsel değerlendirme sonuçları aşağıda maddeler halinde sunulmuştur;

•Meteorolojik veriler hatalıdır (ÇED Rap. s. 117; Tablo 17; Şekil 37). Maksimum basınç değeri ile ortalama basınç değeri arasında yaklaşık 900 hPa fark vardır. Bu mümkün değildir.

•Meteorolojik veriler uzun yıllar ortalaması olarak meteorolojik bülten şeklinde verilmiştir. Halbuki küresel ısınmanın meydana getirdiği iklim değişimi son yıllarda meteorolojik değerlerde önemli değişimlere neden olmuştur. Bu nedenle uzun yıllar ortalama değeri değil günlük ve saatlik veri kullanılmalıdır.

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

•Meteorolojik verileri kullanırken (TRY) tipik referans yılın hesaplanması gerekli görülmektedir. Anılan TRY'nin de son 10-20 yılda gerçekleşen yılın hesaplarda veri olarak kullanılması gerekir. Böylece hem uzun yılların iklim verilerinin, hem de küresel ısınmanın etkisini hesaplara katılmış olur. ÇED Raporunda verilen meteorolojik veri tabloları bu anlamda bir şey ifade etmemektedir. Örneğin, ÇED Raporu sayfa 294'de 2. paragrafta hava kirliliği modelleme çalışmasında "Eskişehir meteoroloji istasyonu uzun yıllar bülteninden (1960-2016) yararlanarak 2016 yılının en uygun olduğuna karar verilmiş" denilmektedir. Meteorolojik bülten uzun yılları kapsayan 1 sayfalık aylık ortalama verileri gösteren cetveldir. Bu tür bir veriden nasıl bir sonuç çıkarıldığını anlamak mümkün değildir. Bu nedenle 2016 yılının kullanılışı belirsizdir. Hangi istatistik metotların kullanıldığı ÇED Raporunda bulunmamaktadır.

•Proje sahasında kuru dere yatakları bulunmaktadır bu nedenle yağış tekerrür analizlerinin yapılması gerekir. Bu dere yatakları her an taşkın ve sele neden olabilir. 500 yıllık yağış ve debi tekerrür analizleri mutlaka yapılmalıdır. Bunlara ilave taşkın hesaplarının da yapılması gerekir. Ancak ÇED Raporu kapsamında böyle bir çalışma yapılmamıştır.

•Rapordaki rüzgar esme sayıları fazla bir şey ifade etmemektedir. Rüzgar vektörel (hız ve yön beraber düşünülmeli) bir büyüklük olduğundan analizler yön ve hızı birlikte dikkate alarak yapılmalıdır.

•Meteorolojik verilerin analizinde 85 yıllık verilerin ortalaması kullanılmıştır. Bu durum son yıllardaki küresel ısınmanın etkisini azaltmıştır. 85 yıllık günlük ve saatlik veri kullanılmalıydı. Zira bu kadar uzun veri periyodunda ne kadar eksik veri vardır bilinmemektedir. Aynı zamanda bu verilerin çeşitli istatistik metotlar ile eksiklerin tamamlanması da yapılmamıştır. Hava kalitesi modellemesi standartlarına göre, yüzde 10'un üzerinde eksik veri ile çalışılması halinde modelleme geçersiz kabul edilir. Bu nedenle iklim verilerinin ortalama değerler kullanılarak yapılan analizi önemsiz bir göstergedir.

•Baca gazı emisyonlarının dağılımında, atmosferik şartlar çok önemlidir. Bu nedenle bölgedeki atmosferin yapısı kirleticilerin dağılımını, taşındıkları mesafeyi ve etki alanlarını belirlemede önem kazanır. Bu nedenle proje bölgesinde;

-Gece ve gündüz sıcaklık enversiyon analizleri yapılmalıdır.

-Atmosferik karışma yüksekliği analizleri yapılmalıdır.

-Baca gazından çıkan kirleticilerin hangi yönde ve ne kadar uzağa gidebileceğinin hesaplanması gerekir. Örneğin ekili alanlar ve orman için önemli olan kükürt dioksitin nereye kadar ulaşabileceğinin bilinmesi gerekli görülmektedir. Bunun için baca gazının Rüzgar Tünelinde modellenmesi yararlı olacaktır.

-TES bacasından yaklaşık 150-180 °C sıcaklıkta çıkan (ATIK ISI) akışkanın hangi yönde ve ne kadar uzaklıkta çevre sıcaklığına ulaşacağını hesaplanması faydalı olacaktır. Bacadan çıkacak atık ısı, ekili alanlarda etkili olabileceği gibi, diğer canlılar açısından da önemli etken olacaktır. Bunun için baca gazının Rüzgar Tünelinde modellenmesi gerekir.

-TES bacasından çıkan Atık Isı ve Karbon Dioksitin (CO2) miktarının Küresel ve bölgesel ısınmaya katkıları hesaplanmalıdır. CO2'nin sera etkisi hesaplanmalı ve rüzgar tünelinde modellenmesi de yapılabilir.

Dava Konusu Projenin Maden Mühendisliği Yönünden Değerlendirilmesi:

Kömür ve üretim esnasında kömüre karışan yan kayacın jeolojik yapısına bağlı olarak santrale beslenen kömürde bulunan ağır metaller ve radyoaktif maddeler (%20'si dip, %80'i uçucu küle) yakma işlemleri sonucunda dip külü ve uçucu kül'e karışmaktadır. Kömürün yakılması sonrasında, filtrasyon işlemleri ile elde edilen uçucu küllerin ve dip küllerinin kül depolama sahasında depolanacak olması ile yanmaz nitelikteki ağır metaller ve radyoaktif özelliğe sahip olan elementlerin konsantrasyonları 5-10 katına çıkabilmektedir (Bukova Yüksek, 2006; Flues vd., 2006). Bu durum külde bulunan ağır metallerin ve radyoaktif elementlerin yeraltı/yerüstü sularına karışabilmesi riskini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca termik santralde iyi yapılamayan filtrasyon işlemlerinin bir sonucu olarak ve kül depolama

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

alanından meteorolojik faaliyetlere bağı olarak radyonükleidler çok geniş alanlara yayılabilmekte, insanlar ve çevre üzerine olumsuz etkiler oluşturabilmektedirler.

Bu bağlamda üretimi gerçekleştirilmesi ve santralde yakılması planlanan kömürün ve kömürün yakılması sonucu elde edilen kül içeriklerinin (ağır metal ve radyoaktif element) kömür üretim ve kül depolama faaliyetleri dikkate alınarak (kömür kalite ve kül içerikleri üretim koordinatlarına göre değişebilmekte olduğundan), yeraltı/yerüstü suyuna karışabilme olasılığının, karıştığı takdirde insan ve çevre sağlığına olası etkilerinin belirlenmesi, bunlar ve benzeri içeriklerin atmosfere ve yeraltı/yerüstü sulara karışmaması için gerekli önlemlerin alınarak denetimlerinin sıklıkla yapılması ve ayrıca kömür üretimi gerçekleştirilecek olan B-Sektörünün bulunduğu bölgedeki hidrojeolojik yapının kömür üretim alanına olan etkilerinin belirlenmesi amacıyla alanında uzman hidrojeolog gibi uzman kişi ve/veya kurumlardan teknik destek alınması,

Santralde yakılması planlanan kömür ve yakma sonrası oluşacak olan kül özelliklerinin detaylı bir şekilde belirlenebilmesi için üretimi gerçekleştirilmesi planlanan kömür damarlarına ait sondaj karotlarından (her bir sondaj karotu ya da birbirine yakın olmayan koordinatlarda gerçekleştirilmiş çok sayıda sondaj karotundan) temsili örnekler alınarak akredit kurumlarda kül, kalori, kükürt, sabit karbon, uçucu madde vb. ve majör/minör elementer analizlerinin yapılmasının gerekliliği önerilmektedir.

Dava Konusu Projenin Orman Arazisi Açısından Değerlendirilmesi:

Bölgede planlanan termik santralin yapılması durumunda başta üretime konu ormanlık alanlar olmak üzere toprak yapısı, yaban hayatı ve hidrolojinin de geri getirilemeyecek bozulmaların yaşanması kaçınılmazdır. Ülkemiz telafisi mümkün olduğu belirtilen çok sayıdaki bilimsel altlığı olmayan uygulamalar neticesinde tamamen dönüştürülmüş veya bozulmuş ve fonksiyonunu yerine getiremeyen doğal ekosistemlerle doludur.

Doğal olarak ekosistemlerdeki telafisi mümkün olmayan bu çevresel maliyetlerin ekonomik açıdan da büyük maliyetlere de neden olmaktadır. Şöyle ki; "Çevresel maliyet, spesifik olarak çevresel koruma amaçlarına hizmet eden maliyetler" olarak tanımlanmaktadır. Bu maliyetler içinde farklı kalemler bulunmaktadır (Önleme maliyeti, zarar maliyeti, kullanma maliyetleri). Ülkemizde taraf olduğu, Birleşmiş Milletler (BM)'in 1992'de Rio de Janeiro'da yaptığı Çevre Kalkınma Konferansı (Yeryüzü Zirvesi)'nin aksiyon planı olan Gündem (Agenda) 21'de belirtildiği üzere doğal kaynakları üretime konu eden işletmeler veya projeler çevresel maliyetlerini hesap ederek çevresel muhasebe sistemi içinde kayıt altına almak durumundadırlar. Bu nedenle yapılacak projelerde çevresel maliyetlerinde hesaplanması gerekir. ÇED Raporunda bir bölüm altında bu hesaplamalara yer verilebilir.

ÇED Raporunda SKHKY Ek-2b.1'de hava dağılım modelleme çalışmalarının tesis etki alanı (tespit edilmiş baca yüksekliklerinin 50 (elli) katı yarıçapa sahip alan içerisinde yapılması gerektiği belirtilmiş ve modelleme çalışmaları; 12 km x 12 km'lik bir inceleme alanı (144 km²) için gerçekleştirilmiştir (sayfa 293). Ayrıca tesisin orman alanları üzerine olası etkiler ve alınacak tedbirler de ÇED Raporunda belirtilmiştir (sayfa 340). Ancak ÇED Raporunda belirtilen modelleme sonucunda tesisin etki alanı AERMOT model programı kullanılarak simüle edilmiş olsa da proje alanı içinde kalan orman varlığı için bir değerlendirmeye rastlanılmamıştır. Bu bir ÇED Raporunda gözden kaçırılmayacak kadar önemli teknik bir eksiklik. Bu durum ÇED Raporunun güvenilirliğini sarsacak kadar önemli bir sorundur.

Dava konusu tesis etki alanına göre en yakın üretim bölmelerinin (1 ve 2 numaralı) etki sahasına göre konumları belirtilmiştir. 1 numaralı alan etki sahası sınırına 1.3 km, 2 numaralı alan ise 3.3 km uzaklıktadır. Bu mesafeler yukarıda belirtilen orman ekosisteminde yaşanacak bozulmalar açısından oldukça önemlidir. Bu mesafelerde bölgedeki ormanlık alanların devamlılığı ile toprak yapısı, yaban hayatı ve hidrolojisine de olumsuz etkilerinin olacağı kaçınılmazdır. Kaldı ki; ÇED Raporunda belirtilen tesis etki alanı hiçbir zaman belirtilen sınırlar içinde kalmayıp rüzgar hızı ve şekline göre daha geniş alanlara (ÇED Raporunda etkilenmeyeceği varsayılan orman alanlarına) yayılacaktır.

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

ÇED Raporunda (Ek sayfa 178) proje alanı ve çevresinin vejetasyon yapısı kapsamında Floristik analiz ve Fauna bilgileri verilmiştir. Ancak proje alanı içinde ve yakın çevresinde bulunan flora tablosu (Tablo 60) incelendiğinde verilen bitki tür sayısının oldukça az olduğu dikkat çekicidir. Ayrıca ÇED Raporunda ve eklerinde flora tablosu oluşturulmasında alınan örnek alan sayısı, özellikleri ve kullanılan envanter yöntemi hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Bu nedenle yapılan flora çalışması teknik (bilimsel) olarak kabul edilemeyecek ölçüde yetersiz bulunmaktadır." şeklindeki görüşlere dayanılarak neticeten, "Dava konusu santral alanı, kömür sahası ve kül depolama tesislerinin yatırım planlaması bakımından ele alınarak kuruluş yerinin seçiminin ilgili kamu idareleri tarafından yapıldığı ve ÇED raporunda alternatif alanların bulunamaması ve ülke gerçekleri dikkate alınarak söz konusu alanın seçiminin zorunlu olduğu ve çevresel hassasiyet dikkate alınarak sahanın sınırlarının daraltılmış olduğu; kuruluş yerinin sınırları içinde kalan mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri kapsamında olan arazilere 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Planlaması Kanunu'na göre koruma statüsünün verildiği ve özellikle bölgedeki tarımsal üretimin ve biyolojik çeşitliliğin sürekliliği bakımından dava konusu arazilerin amaç dışı kullanılmalarının uygun bulunmadığı, ancak kısmen sahanın tarımsal bütünlüğünün bozulmuş olması ve Valilik Toprak Koruma Kurulu kararına esas çalışmalar da dikkate alınarak konunun 5403 sayılı Karunun 13'üncü ve 15'üncü maddeleri kapsamında gerekli olan işlemlerin yapıldığı, santral kuruluş sahası içinde kalan ve tarım dışı kullanım izni verilen verimli arazi varlığının bulunduğu bölge ve yörenin koşullarına uygun olarak kıraç ve sulu tarımın yapıldığı, ortalama ürün veriminin yöre ve ülke ortalamasının üzerinde olduğu, kurulması planlanan termik santralin kuruluşu sahası, kömür sahası ve kül depolama alanının bulunduğu mahallelerde kısmen bozulmuş olan tarımsal bütünlüğü daha fazla bozulabileceği, kamulaştırma alanının sınırlarının tespitinde parsel sınırı ve doğal sınırları dikkate alınmadığı ve bu yaklaşımın da kamulaştırmadan arta kalan kısımda değer kaybının yüksek olmasına ve arazi edinim maliyetinin artmasına neden olacağı, dava konusu faaliyetin ülke ekonomisine olumlu katkısının olduğu ve özellikle enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına olumlu etki yaptığı, ilgili yasal düzenlemelerde tanımlanan usul ve esaslara göre gerekli olan izinlerin alındığı ve kamu yararı kararlarının verildiği, yatırım projesinin genel olarak toplumun menfaatine olduğu ve üstün kamu yararı açısından uzun dönemde çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin birlikte dikkate alınması gerektiği, dava konusu faaliyetin alanı sınırları içinde kültür varlıkları ve koruma alanlarının bulunduğu, ilgili Bakanlık yazısına göre söz konusu faaliyetin yapılmasının gerekli önlemlerin alınması koşulu ile uygun bulunduğu, saha çalışması sırasında düzenli depolama tesisi saha sınırları içinde fiilen işletilen lületaşı ocaklarının görülemediği, fiilen çalışan ocakların da dava konusu projenin kuruluş alanının sınırlarının dışında kaldığı ve lületaşı varlığı konusunda saha içinde ve çevresinde detaylı çalışmaların yapılmasının yararlı olacağı; santralde yakılması planlanan kömür ve yakma sonrası oluşacak olan kül özelliklerinin detaylı bir şekilde belirlenebilmesi için üretimi gerçekleştirilmesi planlanan kömür damarlarına ait sondaj karotlarından (her bir sondaj karotu ya da birbirine yakın olmayan koordinatlarda gerçekleştirilmiş çok sayıda sondaj karotundan) temsili örnekler alınarak akredit kurumlarda kül, kalori, kükürt, sabit karbon, uçucu madde ve majör/minör elementer analizlerinin yapılmasının gerekli olduğu; toplam iki üniteli olarak planlanan Termik Santralde kazan teknolojisi olarak Ultra Süper Kritik yakma teknolojisi olarak Pulverize Kömür kullanılmasının planlandığı, yüksek verimli ve daha fazla az absorban tüketimi nedeni ile kuru FGD sistemleri yerine ıslak FGD sistemi seçildiği, tercih edilen tekniğin bacagazı içindeki partikül madde miktarının iz düzeye çekilmesine ve buna bağlı kirlenmenin asgari düzeye çekilmesine olanak vereceği ve sonuç olarak kurulması planlanan santralin işleme teknolojisinin yeterli ve uygun olduğu; ÇED Raporunda verilen flora ve fauna analizlerinin bilimsel çalışmalara uygun tekniklerle yeterli düzeyde yapılamadığı ve ÇED Raporunun bu yönü ile yetersiz bulunduğu; santral kuruluş alanı, kömür sahası ve kül düzenli depolama tesisleri sahası içinde kalan orman arazisi amenajman (yönetim) planında belirtilen fonksiyonlarına göre değerlendirme yapıldığı zamanda, söz konusu alanların mevcut üretim ormanlarının yanında proje sahasının toprak yapısı, yaban hayatı ve hidrolojisi üzerindeki olumlu

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

etkilerinin ÇED Raporunda değerlendirilememiş olduğu, ancak saha içinde verimli orman arazisinin bulunmadığı ve dava konusu faaliyetin yapılabilmesi için orman idaresinden gerekli izinlerin alındığı ve bütün işlemlerin yapıldığı; inceleme konusu proje sahasında gerekli olan içme ve kullanma suyunun Gökçekaya Barajından temin edilecek suyun ve personelden kaynaklı evsel nitelikli atık suların ve santralde açığa çıkan atık suların ise Porsuk Çayı'na deşarjının yapılacağı, ilgili idareden su kullanım izinlerinin alındığı, su izale ve atık su hatlarının projelenmemiş olduğu ve doğal olarak hatlarda etkilenecek arazilerin sınırları ve niteliklerinin değerlendirilemediği; ÇED Raporunda Kül Düzenli Depolama Tesisi (KDDT)'nin sınırları içinde yer alan bölmelere ait işletme amacına göre atanmış fonksiyonların belirtilmemiş ve değerlendirilmemiş olduğu, dava konusu termik santral için belirlenen kuruluş yeri; proje alanında yer alan kül depolama, hafriyat geçici depolama, tehlikeli atık depolama alanlarının belirlenmesinde yeraltı suyu ve toprak kalitesi açısından kapsamlı çalışma yapılmadan karar verildiği, kurulması istenen termik santralin bacasından çıkacak olan atık ısının yayılım yönü ve etki mesafesinin yeterince inceleme konusu yapılamadığı; ÇED Raporunda belirtilen modellema sonucunda tesisin etki alanı içinde kalan tarım ve orman arazisi için herhangi bir değerlendirmenin yapılmamış olması ve olası zarar veya hasar fonksiyonlarının tahminlenerek sosyal veya çevresel fayda-masraf analizlerinin detaylı olarak yapılamadığı tespit edilmiştir." şeklinde görüşlere dayanılarak "İnceleme ve değerlendirme sonuçlarına göre; Türkiye'nin hızla artan enerji ihtiyacını karşılamak ve özellikle enerji arzında dışa bağımlılığı azaltabilmek ve yerli doğal kaynakların toplam enerji üretimindeki payının artırılmasına yönelik projelerin ulusal yönden önemli ekonomik katkısının olduğu açıktır. Ancak bu tür projelerin gerçekleştirilmesi aşamasında sahip olunan duyarlı çevresel değerlerin korunması ve özellikle yerel düzeylerde sahip olunan toprak, hava ve su kaynaklarının korunmasına özen gösterilmesi ve vazgeçilemez doğal kaynakların mümkün olduğu ölçüde korunmasının gerekli olduğu gözardı edilmemelidir. Bu açıdan konu ele alındığı zaman; dava konusu projenin yer seçimi ile ÇED Raporu sürecinde detaylı bilimsel ve teknik çalışmaların yeterli ölçüde yapılmasının büyük önem taşıdığı ve mutlaka belirtilen yönlerden ÇED izleme-değerlendirme taahhütlerinin alınmasının zorunlu olduğu vurgulanmalıdır. Dava konusu proje alanında kuruluş ve özellikle işletme döneminde meydana gelebilecek çevresel etkileri minimum düzeyde çekilebilmesi için yukarıda belirtilen ilave bilimsel ve teknik çalışmaların da yapılması ve ayrıca ÇED izleme-denetleme süreçlerinin kapsamlı ve şeffaf olarak tanımlanması ve ilan edilmesinin gerekli ve yararlı olacağı değerlendirilmiştir." kanaatine yer verildiği, anılan bilirkişi raporunun tebliğ edilip tarafların itirazlarının alınmasına müteakip 03/04/2019 tarihinde yapılacağı önceden bildirilen duruşma sonrasında Mahkememizin 15/04/2019 tarihli ara kararı ile bekletici mesele yapılan Mahkememizin 2018/265 ve 2018/494 esas sayılı dosyalarında karar verilen 03/10/2022 tarihinde alınan ara kararı ile; 28/12/2018 havale tarihli bilirkişi raporuna davalı ve müdahillerce yapılan itirazların teknik yönden değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle bilirkişilerden ek rapor alınmasının kararlaştırıldığı, ilgili karar uyarınca düzenlenen 16/03/2023 havale tarihli bilirkişi ek raporunda da sonuç olarak, "Dava konusu santral alanı, kömür sahası ve kül depolama tesislerinin yatırım planlaması bakımından ele alınarak kuruluş yerinin seçiminin ilgili kamu idareleri tarafından yapıldığı ve ÇED Raporunda alternatif alanların bulunamaması ve ülke gerçekleri dikkate alınarak söz konusu alanın seçiminin zorunlu olduğu ve çevresel hassasiyet dikkate alınarak sahanın sınırlarının daraltılmış olduğu; kuruluş yerinin sınırları içinde kalan mullak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri ile sulu tarım arazileri kapsamında olan arazilere 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Planlaması Kanunu'na göre koruma statüsünün verildiği ve özellikle bölgedeki tarımsal üretimin ve biyolojik çeşitliliğin sürekliliği bakımından dava konusu arazilerin amaç dışı kullanılmasının uygun bulunmadığı, ancak kısmen sahanın tarımsal bütünlüğünün bozulmuş olması ve Valilik Toprak Koruma Kurulu Kararına esas çalışmalar da dikkate alınarak konunun 5403 sayılı Kanun'un 13'üncü ve 15'üncü maddeleri kapsamında gerekli olan işlemlerin yapıldığı; santral kuruluş sahası içinde kalması ve tarım dışı kullanım izni verilen verimli arazi varlığının bulunduğu bölge ve yörenin koşullarına uygun olarak kıraç ve sulu tarımın yapıldığı, ortalama ürün veriminin yöre ve ülke

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

ortalamasının üzerinde olduğu, Kurulması planlanan termik santralin kuruluşu sahası, kömür sahası ve kül depolama alanının bulunduğu mahallelerde kısmen bozulmuş olan tarımsal bütünlüğün daha fazla bozulabileceği, kamulaştırma alanının sınırlarının tespitinde parsel sınırı ve doğal sınırları dikkate alınmadığı ve bu yaklaşımın da kamulaştırmadan arta akaları kısmında değer kaybının yüksek olmasına ve arazi edinim maliyetinin artmasına neden olacağı, dava konusu tesisin ülke ekonomisine olumlu katkısının olduğu ve enerjide dışa bağımlılığın azaltılmasına olumlu etki yaptığı, ilgili yasal düzenlemelerde tanımlanan usul ve esaslara göre gerekli olan izinlerin alındığı ve kamu yararı kararlarının verildiği, yatırım projesinin genel olarak toplunun menfaatine olduğu ve üstün kamu yararı açısından uzun dönemde çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğin birlikte dikkate alınması gerektiği; dava konusu faaliyetin alanı sınırları içinde kültür varlıkları ve koruma alanlarının bulunduğu, ilgili Bakanlık yazısına göre söz konusu faaliyetin yapılmasının Termik Santral Projesinin rezerv alanları ile birlikte bütüri yayılım alanı içerisinde yer alan bütün kültür varlıklarının korunması ve hiçbir şekilde zarar görmemesi, yukarıda belirtilen sit alanlarında bilimsel kaçışolouk çalışmalar dışında herhangi bir şekilde kazı, toprak alımı veya toprak yığımları gibi yüzey toprağını etkileyecek hiçbir çalışmanın yapılmaması, bu alanlar dışındaki kısımlarda da herhangi bir kültür varlığı ile karşılaşılması durumunda, çalışmaların hemen durdurularak en yakın Müze Müdürlüğüne veya Mülki İdare Amirliğine doğru bilgilerin iletilmesi ve onların -gerekli gördüğü önlemlerin alınması koşulu ile- uygun bulunduğu, saha çalışması sırasında düzenli depolama tesisi saha sınırları içinde fiilen işletilen lületaşı ocaklarının görülemediği, fiilen çalışan ocakların da dava konusu projenin kuruluş alanının sınırlarının dışında kaldığı ve lületaşı varlığı konusunda saha içinde ve çevresinde detaylı çalışmalar yapılmasının yararlı olacağı; santralde yakılması planlanan kömür ve yakma sonrası oluşacak olan kül özelliklerinin detaylı bir şekilde belirlenebilmesi için üretimi gerçekleştirilmesi planlanan kömür damarlarına ait sondaj karotlarından (her bir sondaj karotu ya da birbirine yakın olmayan koordinatlarda gerçekleştirilmiş çok sayıda sondaj karotundan) temsili örnekler alınarak akredit kurumlarda kül, kalori, kükürt, sabit karbon, uçucu madde ve majör/minör elementer analizlerinin yapılmasının gerekli olduğu; toplam iki üniteli olarak planlanan Termik Santralde kazan teknolojisi olarak Ultra Süper Kritik yakma teknolojisi olarak Pulverize Kömür kullanılmasının planlandığı, yüksek verimli ve daha fazla az absorban tüketimi nedeni ile kuru FGD sistemleri yerine ıslak FGD sistemi seçildiği, tercih edilen tekniğin baca gazı içindeki partikül madde miktarının iz düzeye çekilmesine ve buna bağlı kirlenmenin asgari düzeye çekilmesine olanak vereceği ve sonuç olarak kurulması planlanan santralin İşleme teknolojisinin yeterli ve uygun olduğu; ÇED Raporunda verilen flora ve fauna analizlerinin bilimsel çalışmalara uygun tekniklerle yeterli düzeyde yapılamadığı ve ÇED Raporunun bu yönü ile yetersiz bulunduğu; santral kuruluş alanı, kömür sahası ve kül düzenli depolama tesisleri sahası içinde kalan orman arazisi amenajman (yönetim) planında belirtilen fonksiyonlarına göre değerlendirme yapıldığı zamanda, söz konusu alanların mevcut üretim ormanlarının yanında proje sahasının toprak yapısı, yaban hayatı ve hidrolojisi üzerindeki olumlu etkilerinin ÇED Raporunda değerlendirilememiş olduğu, ancak saha içinde verimli orman arazisinin bulunmadığı ve dava konusu faaliyetin yapılabilmesi için orman idaresinden gerekli izinlerin alındığı ve bütün işlemlerin yapıldığı; inceleme konusu proje sahasında gerekli olan içme ve kullanma suyunun Gökçekaya Barajından temin edilecek suyun ve personelden kaynaklı evsel nitelikli atık suların ve santralde açığa çıkan atık suların ise Porsuk Çayı'na deşarjının yapılacağı, ilgili idareden su kullanım izinlerinin alındığı, su izale ve atık su hatlarının projelenmemiş olduğu ve doğal olarak hatlarda etkilenecek arazilerin sınırları ve niteliklerinin değerlendirilemediği; ÇED Raporunda Kül Düzenli Depolama Tesisi (KDDT)'nin sınırları içindeki bölmelere ait işletme amacına göre atanmış fonksiyonların belirtilmemiş ve değerlendirilmemiş olduğu; dava konusu termik santral için belirlenen kuruluş yeri; proje alanında yer alan kül depolama, hafriyat geçici depolama, tehlikeli atık depolama alanlarının belirlenmesinde yeraltı suyu ve toprak kalitesi açısından kapsamlı çalışma yapılmadan karar verildiği, kurulması istenen termik santralin bacasından çıkacak otan atık ısının yayılım yönü ve etki mesafesinin yeterince inceleme konusu yapılamadığı; ÇED Raporunda belirtileri modelleme sonucunda

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

tesisin etki alanı içinde kalan tarım ve orman arazisi için herhangi bir değerlendirmenin yapılmamış olması ve olası zarar veya hasar fonksiyonlarının tahminlenerek sosyal veya çevresel fayda-masraf analizlerinin yapılamadığı ve yapılacak faaliyetin detaylı çevre-maliyet analizi yapılarak sonucuna göre faaliyetin yapılabilir olduğuna karar verilmesinin isabetli olacağı..." şeklinde görüşe yer verilerek 28/12/2018 tarihli kök bilirkişi raporunda yer alan tespitlere aykırı ve söz konusu tespitlerden farklı herhangi bir tespitle bulunmadığı görülmektedir.

6100 sayılı Kanun'un 281. maddesinin 1. fıkrası gereğince, 16/03/2023 tarihli bilirkişi ek raporu taraflara tebliğ edilmiş; bilirkişi raporuna yapılan itirazların raporu kusurlandırmayacağı kanaatine varılarak, bilirkişi ek raporunun dayanağı olup taraflara daha önce tebliğ edilen 28/12/2018 tarihli kök bilirkişi raporu ile 16/03/2023 havale tarihli bilirkişi ek raporu, içerdiği aynı yöndeki tespitler bakımından Mahkememizce hükme esas alınabilecek nitelikte bulunmuştur.

Dava dosyasında yer alan bilgi ve belgeler ile yukarıda özetine yer verilen 28/12/2018 havale tarihli kök bilirkişi raporu ile 14/03/2023 havale tarihli bilirkişi ek raporunda yer alan tespitler birlikte değerlendirildiğinde; dava konusu santral kuruluş sahası içinde kalan ve tarım dışı kullanım izni verilen yerde verimli arazi varlığının bulunmasına, bölge ve yörenin koşullarına uygun olarak kıraç ve sulu tarımın yapılmasına ve ortalama ürün veriminin yöre ve ülke ortalamasının üzerinde olmasına rağmen, ÇED Raporunda yer verilen flora ve fauna analizlerinin bilimsel çalışmalara uygun tekniklerle yeterli düzeyde yapılmadığı, dava konusu proje sahasında gerekli olan içme ve kullanma suyunun Gökçekaya Barajından temin edilecek suyun ve personelden kaynaklı evsel nitelikli atık suların ve de santralde açığa çıkan atık suların Porsuk Çayı'na deşarjının yapılacağı belirtilmiş ve ilgili idareden su kullanım izinleri alınmışsa da; su izale ve atık su hatlarının projelenmemiş olduğu ve doğal olarak hatlardan etkilenecek arazilerin sınırları ve niteliklerinin değerlendirilmediği, dava konusu termik santral için belirlenen kuruluş yerinin -proje alanında yer alan kül depolama, hafriyat geçici depolama, tehlikeli atık depolama alanlarının- belirlenmesinde yeraltı suyu ve toprak kalitesi açısından kapsamlı çalışma yapılmadan karar verildiği, kömür rezerv alanı ile termik santral arasındaki mesafe nedeniyle kömürün isale kömür konveyör hattı ile taşınması sistemin inşaatı, yine santral için gerekli soğutma suyunun getirileceği Gökçekaya Baraj Gölünden alınacak soğutma suyu için kurulması gereken isale hattı ve su deşarj hattı gibi birden fazla faaliyetin gerçekleşeceği bir alanda sadece termik santral işletim alanında ve kömür rezerv alanında yapılacak faaliyetlerin çevresel etkilerinin ele alınmasının eksiklik olduğu, ÇED Raporunda Kül Düzenli Depolama Tesisi (KDDT)'nin sınırları içinde yer alan bölmelere ait işletme amacına göre atanmış fonksiyonların belirtilmediği ve bu suretle ilgili fonksiyonların etkilerinin incelenmediği, kül depo alanı için hiçbir hidrolojik çalışma yapılmadan ve yer altı suyu hareketi ve kalitesi belirlenmeden karar verilmesinin bilimsel bir yaklaşım olmadığı, hatalı meteorolojik verilerin esas alındığı, kurulması istenen termik santralin bacasından çıkacak olan atık ısının yayılım yönü ve etki mesafesinin inceleme konusu yapılmadığı, tesisin etki alanı içinde kalan tarım ve orman arazisi için nitelikli bir değerlendirme yapılmadığı ve olası zarar veya hasar fonksiyonlarının tahminlenerek sosyal veya çevresel fayda-zarar analizlerinin detaylı olarak ele alınmadığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla; dava konusu işleme konu proje dolayısıyla, büyük bir kısmı 2016/9620 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Büyük Ova Koruma Alanı ilan edilen Alpu Ovasında bulunan alanda yapılması planlanan faaliyetin, çevresel etkilerinin ve bu etkilerin azami giderilme olanaklarının gereği gibi ele alınmaması nedeniyle, eksik ve gerekli nitelikten yoksun olarak hazırlandığı kanaatine varılan Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu esas alınarak davalı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (Mülga Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından tesis edilen 06/03/2018 tarihli "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" kararının hukuka uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle; dava konusu işlemin **iptaline**, aşağıda dökümü yapılan 1.990,60-TL yargılama gideri ile karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca duruşmalı işler için belirlenen 11.000,00-TL vekâlet ücretinin davalı idarece davacıya verilmesine, davalı idare yanında davaya müdahil olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Elektrik Üretim A.Ş.

T.C.
ESKİŞEHİR

1. İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO :

KARAR NO :

Genel Müdürlüğü tarafından karşılanan ve aşağıda dökümü yapılan yargılama giderlerinin aidiyetine göre ilgili idareler üzerinde bırakılmasına, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanan 13.000,00-TL keşif ve bilirkişi giderinin ise davalı idareden tahsili için müzekkere yazılmasına ve müzekkere ile tahsil edilen ilgili tutarın Adalet Bakanlığına geri verilmesine, fazladan yatırılan 59,10-TL delil tespiti harcının istemi hâlinde, artan posta avansının ise istemi hâlinde derhâl, aksi hâlde kararın kesinleşmesinden sonra re'sen davacıya iadesine, 2577 sayılı Kanun'un 20/A maddesinin 2. fıkrasının (g) bendi uyarınca uyarınca, **kararın tebliğinden itibaren onbeş (15) gün içinde Danıştay nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere**, 28/04/2023 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

YARGILAMA GİDERLERİ (DAVACI):

Başvurma Harcı	:	35,90-TL
Karar Harcı	:	35,90-TL
YD Harcı	:	221,80-TL
Vekâlet Harcı	:	5,20-TL
Keşif Harcı	:	253,80-TL
Posta Gideri	:	1.438,00-TL
TOPLAM	:	1.990,60-TL

YARGILAMA GİDERLERİ

MÜDAHİL (DAVALI) ENERJİ VE

TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI :

Posta Gideri	:	100,00 -TL
TOPLAM	:	100,00-TL

YARGILAMA GİDERLERİ

MÜDAHİL (DAVALI) ELEKTRİK

ÜRETİM A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ :

Posta Gideri	:	100,00 -TL
TOPLAM	:	100,00-TL

ADALET BAKANLIĞI TARAFINDAN

KARŞILANAN YARGILAMA GİDERLERİ :

Bilirkişi ve Keşif Gideri	:	13.000,00-TL
TOPLAM	:	13.000,00-TL